

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDNING FÖR TRÄDGÅRDSODLARE.

Redigerad af Erik Lindgren och Georg Löwegren.

N° 8.

Augusti 1870.

9:de årg.

Af denna tidning, som uteslutande sysselsätter sig med till trädgårdsodlingen hörande ämnen, utkommer ett nummer i hvarje månad. — Prenumerationspriset är för helt år, såväl å postkontoren och i bokhandeln, som hos redaktionen, två riksdaler riksmunt. — Bref till tidningen adresseras: *Tidning för trädgårdsodlare, Stockholm.*

Redogörelse för försöksodlingen af matväxter vid Kongl. Landtbruksakademiens experimentalafält 1865.

(Ur den öfver verksamheten vid Experimentalafältet nyligen utgifna berättelsen.)

Försöksodlingen af matväxter 1865 omfattade ett betydligt antal sorter. Till de allraflesta voro fröen skänkta af Göteborgs trädgårdsförening; de öfriga voro från E. H. Reeves & Co i Newyork, Sutton and Son i Reading, E. W. Tjäder i Stockholm samt en och annan sort från åtskilliga andra ställen. Försöken afse hufvudsakligen att utröna, hvilka matväxter företrädesvis förtjena en allmänare odling i våra trädgårdar, och följa resultaten af nämnde års försöksodling här nedan.

Af morötter odlades:

Tidiga karotter.	} Från Göteborgs trädgårdsförening.	
Douviker karotter.		
Hornska karotter.		
Violetta karotter.		
Engelska korta hvita genomskinliga morötter.		
Korta röda genomskinliga Surrey.		
Stora Altringhams.		
Långa rödgula.		
Långa röda braunschweiger.		
Nya belgiska med gröna hufvuden.		
Nya orangegula med gröna hufvuden.		
White belgian Carrot.		
Early Horn.		} Från Reeves & Comp. i Newyork.
Long orange.		
Early Carrot.		
Suttons early Carrot från Sutton and Son i Reading.		

Af de tidiga s. k. karotterna var *Early Carrot* från Newyork den tidigaste och dernäst *Douviker-karotten*. De vanliga karotterna från Göteborg blefvo de vackraste; till smaken tycktes de alla vara temligen lika. Sådä den 1 maj var näml. *Early Carrot* från Reeves matnyttig den 11, *Douviker* karotten den 14 och den vanliga karotten den 21 juli. Suttons early blefvo små och dåliga. Af de egentliga morötterna syntes Altringhams, Hornska, Surrey (voro långa, rödgula, välformade och goda, liknade föregående, men ej så stora), långa rödgula och braunschweiger vara de bästa för hushållet. Engelska hvita s. k. genomskinliga voro ganska söta och goda till smaken; korta, röda, s. k. genomskinliga moröt-

ter liknade vanliga karotter och hade icke någon framstående egenskap. De violetta karotterna gafvo riklig skörd, men innehöllo ett mörkt färgämne, som färgade ifrån sig, så att de tillagade sågo högst otrefliga ut. Hade dock en icke oangenäm smak, churu något afvikande från andra morötter. Torde icke komma att vinna mycken användning i hushållet, men förtjena sannolikt för deras bördighet uppmärksamhet såsom boskapsfoder. De hvita belgiska och långa orangegula blefvo stora och vackra, både de som voro från Newyork och Göteborg. Dessa sorter användas mest till boskapsfoder, hvartill de ock äro bäst passande.

Af *palsternackor* odlades:

Palsternackor från Jersey.	} Från Göteborgs trädgårdsförening.
Vanliga.	
Runda.	

Student Parsnip från Sutton and Son.

Bland dessa blef palsternackan från Jersey den bästa, liknande den vanliga, men större och vackrare. Den runda sorten var den tidigaste, blef till formen lik rofvor, men var något lös och svampig inuti och till följd deraf mindre god. Student-palsternackan syntes något litet öfverträffa den vanliga, hvilken den föröfrigt mycket liknade *). Jersey-palsternackan syntes emellertid förtjena odlas framför de öfriga sorterna.

Af *rödbetor* odlades:

Vanliga mörkröda holländska	} Från Göteborgs trädgårdsförening.
Rödbetor från Bassano.	
Blood Turnip Beet, från Reeves & Co.	

Suttons Dark Red Beet, från Sutton and Son.

Af dessa voro Blood Turnip Beet den finaste och bästa sorten. Rötterna blefvo icke synnerligt stora, till formen roffformiga, välformade, släta och vackra. Köttet var mörkrödt, sött och utmärkt välsmakande och i detta afseende öfverträffande de öfriga under året odlade sorterna. Är derföre högeligen förtjent af odling. Bassanobetan blef stor roffformig med blekrödt, rödådrigt eller hvitt kött, men hade en utmärkt god smak, och, så länge frö icke allmänt kan er-

*) Vid senare försök har studentpalsternackan här visat sig betydligt underlägsen den vanliga. Red.

M. Hög Svensson

hållas af den föregående, förtjenar den derföre vidsträckt odling. Kokad tillsammans med vanliga mörkröda rödbetor visade det sig, att dess kött antog en ljus röd, synnerligen briljant, stundom grann, brokig färg, och bör således icke heller den ljusa färgen lägga hinder i vägen för sortens begagnande. Suttons Dark Red liknade den vanliga rödbetan, men rötterna blefvo smärre och grenigare och syntes den vara en jemförelsevis dålig sort, helst den i afseende på smaken icke heller företedde någonting utmärkt.

— Af lök odlades:

Red Onion.	} Från Reeves & Co i Newyork.
White »	
Jellow »	
Svafvelgul.	} Från Göteborgs trädgårdsförening.
Hvit höll. sylt.	
Mörkröd braunschweiger.	
Ljusröd.	
Lång gul päronformig.	} Från Göteborgs trädgårdsförening.
Portugisisk jättelök från 4 ställen.	

Den sistnämnde af dessa såddes på drifbänk i mars och utplanterades på kalljord den 27 maj. De öfriga sorterna såddes direkte på kalljord den 11 maj.

Fröet till den portugisiska jättelöken befanns vara af lika sort från alla ställena. Till följd af under förra året vunnen erfarenhet, att denna löksort icke gerna hinner fullborda sin växt till hösten, valdes nu en plats med torr, grund och varm belägenhet på södra sidan om en vägg, och den afslutade ock derföre fullkomligt sin växtlighet till hösten, oakadt jorden var ganska fet, och blef den fullt ut så stor och vacker, som den ifrån utlandet importerade. Att döma af detta års erfarenhet, skulle man mycket väl kunna med lätthet frambringa lika vacker sådan lök, som den som erhålles från utlandet och dessutom kunna sälja den för ett mycket lägre pris, och följaktligen skulle man genom inhemsk odling kunna förebygga importen af denna vara.

De öfriga löksorterna blefvo alla vackra. De från Amerika öfverträffade dock dem ifrån Göteborg, genom att de blefvo tidigare färdiga och jämnare utbildade, ehuru det föröfrigt syntes vara alldeles samma sorter, näml. Red Onion = vanlig, mörk rödlök, White Onion = hvit, holländsk syltlök och Jellow Onion = svafvelgul, holländsk lök. Möjligen berodde olikheten deraf, att det amerikanska fröet var flera år gammalt, och att således de svagare fröen, hvilka skulle lemnat svagare lökar, möjligen förlorat groningsförmågan. Den ljusröda löken syntes vara den minst förtjenta af odling såsom blifvande tjockhalsig och lös, till följd hvaraf den hade större benägenhet att ruttna, än de öfriga. De gula sorterna blefvo mycket vackra, temligen fasta och hållbara, men tycktes vara mindre lökstarka, än den mörkröda, hvilken föröfrigt blef den fastaste och som visade sig bäst kunna gömmas. Denna sort till vanliga behof och den hvit-

ta holländska till syltning synes emellertid vara de, som förtjena att odlas.

Af kålrötter odlades:

Gula, svenska, af frö odladt å Experimentalfältet.

Gula, svenskt frö.

Hvita.

Schmalz.

Rödgråhufvade jätte-

} Från Göteborgs trädgårdsförening.

De förstnämnda öfverträffade betydligt alla de öfriga i fasthet, släthet, vacker form och välsmak. De gula af svenskt frö från Göteborg blefvo greniga och mindre vackra, hvilket äfven var förhållandet med jätttekålrötterna, hvilka senare, oakadt namnet »jätte», uppnådde blott måttlig storlek. Schmalz blefvo små och oansenliga och kunde icke heller i välsmak täfla med den sort, som sedan längre tid odlats på Experimentalfältet. De hvita deremot blefvo mycket stora och uppnådde ända till 14 skålp. vigt, men voro mycket greniga, kantiga och oformliga samt lösa och vattenaktiga.

Af kålrabbi odlades:

Tidiga blå.

Tidiga hvita glas- } Från Göteborgs trädgårdsförening.

Sena blå.

Sena hvita.

De varierade allesammans betydligt i storlek, och någon skillnad mellan de tidiga och sena kunde icke förmärkas. Såsom köksväxter tyckas de ega föga värde, enär de till smaken äro betydligt underlägsna de sämsta kålrötter. Som de dock lemnade teml. rik afkastning och här alldeles icke angrepos af jordloppor, torde de förtjena uppmärksamhet såsom foderväxter.

Af rättikor odlades:

Vinterrättikor långa hvita.

Vinterrättikor runda svarta.

Sommarrättikor tidiga svarta.

Sommarrättikor tidiga hvita.

Sommarrättikor tidiga gula wiener.

Kinesiska rosenröda.

Långa svarta vinterrättikor, från Tjäder.

} Från Göteborgs trädgårdsförening.

Alla dessa sorter såddes den 11 maj. Kinesiska, rosenröda voro tidigast och matnyttiga den 8 juli, dernäst de hvita, matnyttiga den 12. De svarta blefvo matnyttiga den 15 juli. Någon anmärkningsvärd skillnad i tidighet eller andra egenskaper mellan sommar- och vinterrättikor kunde föröfrigt icke förmärkas, annorlunda än att de hvita och gula voro tidigare, de svarta senare. De svarta runda rättikorna voro de bästa, och de, som framför alla de öfriga sorterna förtjena att odlas. Till vinterbehof såddes den 3:dje juli svarta runda rättikor från Göteborgs trädgårdsförening och långa svarta från Tjäder och blefvo de runda icke så stora men vackrare och fastare, än de långa. De förra visade sig ock bättre hålla sig under vintern och utan att förlora något i smaken än de senare, hvilka snart blefvo svampiga och nära nog odugliga.

Af kål odlades:

Tidig engelsk blomkål från Göteborgs trädgårdsf.

Sen engelsk blomkål.
 Cyprisk »
 Asiatisk »
 Svart ciciliansk »
 Walchern »
 Stadtholder »
 Erfurter dvärgblomkål.
 Enfields Market hvitkål.
 Tidig yorker »
 Maj spets. hufvudkål.
 Sockertopp »
 Röd hufvudkål tidig erfurter-
 Gul blumenthaler savoykål.
 Waterloo curled »
 Drumhead »
 Chou Marcellin »
 Wirsingkål. } Från Göteborgs
 Brysselkål. } trädgårdsföre-
 Broccoli violet. } ning.
 » hvit.
 Bladkål grön krusig, hög.
 » » » låg.
 » » » edinburgher.
 » » » extra brun hög.
 » » » låg.
 Snittkål med blomkålsblad.
 » grön.
 » gul.
 » brun.
 Plumage eller fjäderkål.
 Palmträdskål.
 Jättkål.
 Träd- eller kokål.
 Svensk hvitkål från Westergötland.
 » » » Engströms fröhandel i Stockholm.
 Af blomkålen visade sig erfurter dvärg så-
 som den bästa och dernäst sen engelsk. Tidig
 engelsk blef först färdig. I anseende till den
 starka värmen under en del af sommaren, var
 dock året icke lämpligt för blomkålens bedö-
 mande, enär som bekant de bästa blomkålssorter
 kunna bli dåliga, om de under stark värme ut-
 veckla sina hufvud. Savoy- och Wirsingkålen
 bildade små vackra hufvuden och befunnos vara
 till stufning goda sorter, hvadan de förtjena att
 odlas allmännare än f. n. är fallet. Till smaken
 tycktes de vara temligen lika. Waterloo curled
 hade dock de största och vackraste hufvudena
 och syntes föröfrigt i alla afseenden vara den
 bästa sorten. Blad- eller kruskålssorterna varie-
 rade inom hvarje sort i afseende på bladformer-
 na till sådan grad, att det är svårt att angifva
 skillnaden emellan de olika sorterna. S. k. ex-
 tra brun bladkål visade sig dock vara den vack-
 raste, krusigaste och bladrikaste och torde så-
 ledes böra gifvas något företräde framför de öf-
 riga sorterna. Af snittkål visade sig den gula
 såsom varande den bästa. Af hufvudkålssorterna
 blef den svenska från Westergötland bäst och
 dernäst den från Engström. Enfields Market,
 Tidig yorker, Maj spets och sockertopp- blefvo
 alla dåliga. Den röda hufvudkålen hade små

fasta hufvuden af omkring en knytnäfves storlek.
 Broccoli liknade närmast dålig blomkål, blef
 temligen högväxt och tycktes icke ens ega sam-
 ma värde till stufning, som vanlig hvitkål. Brys-
 selkålen hann detta år icke få sina hufvud sär-
 deles utbildade.

Af rofvor odlades:

Majrofvor röda amerikanska.

Maltheser.

Wilhelmsburger.

Vaxrofvor.

New golden ball.

Röfhufvade.

Hvita höst-

Majrofvarna såddes tidigt på våren och
 blefvo matnyttiga i början af juli. Använda så-
 som rättikor hade de en finare och angenämare
 smak än dessa. De öfriga sorterna såddes i bör-
 jan af juli, och syntes af dessa Maltheser, Wil-
 helmsburger, Vaxrofvor och New golden ball
 vara goda sorter för köket, hvaremot Rödhuf-
 vade och Hvita höst syntes vara mer använd-
 bara för ladugården.

Af arter odlades följande sorter: hvilka alla
 såddes den 12 maj.

Spritarter:

Från Göteborgs träd- gårdsförening	Blom- made	Matnyt- tiga	Mog- nade	Höjd i fot
Early Ringwood	6 juli.	23 juli.	28 aug.	5.
Auvergne	12 »	25 »	28 »	6.
Emperor, majärter	28 juni.	20 »	14 »	5.
Thurstons Reliance	13 juli.	29 »	16 sept.	7.
Harrisons Glory	28 juni.	24 »	28 aug.	4.
Biskops	7 juli.	24 »	22 »	4.
Daniel O'Rourke	25 juni.	16 »	6 »	4-5.
Burbridges Eclipse (grodde ej)				
Victoria	14 juli.	26 »	6 sept.	7.
Cymitar	13 »	29 »	18 »	4.
Waterloo	14 »	28 »	16 »	7.
Caper	8 »	22 »	28 »	6.
Paradies	11 »	22 »	28 »	6.
Capuciner, grå	11 »	28 »	16 »	7.
» hvita	17 »	29 »	16 »	6.
Fairbairds surprice	8 »	22 »	5 »	6.
Charlton	5 »	22 »	5 »	5-6.
Majärter	25 juni.	18 »	14 aug.	4.
Biskops- med lån- ga skidor	12 juli.	26 »	16 sept.	3-4.
Dicksons favourite	7 »	23 »	28 aug.	5.
Prince Albert	6 »	21 »	22 »	5.
Vaxärter gula	13 »	28 »	18 sept.	7-8.
Snabelärter	5 »	23 »	28 aug.	6-7.
Early favourite	6 »	22 »	22 »	6.

Märgärter:

Från Göteborgs trädgårdsförening.				
Knights dwarf white	14 »	28 »	16 sept.	6.
Lord Raglan	5 »	29 »	16 »	4.
Knights dwarf green	2 »	25 »	16 »	5.
Champion of Eng- land	7 »	20 »	28 aug.	7.
British Queen	14 »	28 »	5 sept.	7.

	Blom- made	Matnyt- tiga	Mog- nade	Höjd i fot
Non plus ultra . . .	14 juli.	24 juli.	18 sept.	7.
Knights Tall green	8 »	22 »	6 »	7.
» white	14 »	28 »	18 »	7—8.
Climax Napoleon, från Upsala träd- gårdssällskap . . .	14 »	28 »	16 »	4.
<i>Socketärter:</i>				
Från Göteborgs trädgårdsförening				
Queen of dwarfs . . .	14 »	25 »	16 »	2.
De grace	8 »	19 »	11 »	1.
Stora sabel-	10 »	18 »	28 aug.	6.
» » med vax- gula skidor	14 »	22 »	16 sept.	7.
Kryp-	29 juni.	16 »	22 aug.	4.
Nya vaxgula, från Upsala trädgård- sällskap	17 juli.	26 »	15 sept.	6.
Halfstammiga, skör- dade å experimen- talfältet	24 juni.	14 juli.	7 aug.	5.

Bland de tidigaste af de egentliga spritär-
terna syntes Daniel O'Rourke ega något företrä-
de genom större och jennare ärter; majärterna
liknade dock eljest dessa temligen nära. Af de

öfriga visade sig nästan alla bördiga och goda,
de förnämsta syntes dock vara Dicksons favou-
rite, Harrison's glory, Augvergne och Fairbairds
surprise. De gula vaxärterna utmärkte sig i
synnerhet genom sin senhet men blefvo små,
föga gifvande och icke synnerligt goda. Cymi-
tarärterna likna vanliga gröna åkerärter, men ut-
märka sig genom långa skidor och sen mognad.
Märgärterna voro alla utmärkt goda. Champion
of England syntes dock vara den allra förmån-
ligaste att odla, utmärkande sig genom bördig-
het och tidighet samt öfverträffades icke i god-
het af någon annan sort; närmaste rummet syn-
tes intagas af British Queen. Af socketärterna
synas de vanliga sabelärterna vara bland de bä-
sta för senare bruk. Till tidigt bruk visade sig
de halfstammiga socketärterna vara i hög grad
att föredraga framför krypsockerärterna, emedan
de öfverträffade dem i godhet, bördighet och tidig-
het. De grace syntes föga förtjena odling, eme-
dan sorten hvarken visade sig bördig eller tidig.
Queen of dwarfs var en mellanform mellan sprit-
och socketärter, en ytterst dålig sort, som bar
föga och icke förtjenar att odlas. De båda vax-
gula sortererna voro goda, men icke så gifvande
som vanliga sabelärter. (Forts.).

Urval af träd och buskar för fritt land.

(Forts. fr. nr 7.)

Cotoneaster, Medic., oxbär, stenmispel. —
C. nigra, Wahlb., Sverige, 3—6 fot, med svarta
bär. — *C. vulgaris*, Lindl. (*C. integerrima*, Med.),
Sverige, 3—6 fot, med röda bär. Båda äro vackra,
mycket härdiga och i afseende på jordmän föga
nogräknade buskar, med vackra löf och pry-
liga, talrika bär. *C. vulgaris* förekommer stund-
om i trädskolor under namn af Cotoneaster affinis.

Af de utländska arterna synas inga vara
fullt härdiga hos oss.*

Crataegus, L., hagtorn*). — *C. coccinia*,
L., n. Am., anses uppnå 20—30 fots höjd, torde
dock sällan bli högre än 15—20 fot. En ut-
märkt vacker, ytterst härdig art och passande
äfven för de nordligaste delarne af vårt land.
Löfven stora, äggrunda, frukterna stora, högröda,
välsmakande. — *C. corallina*, Loud. varietet af
föregående, med korallröda frukter. — *C. Crus-
galli*, L. tuppsporrhagtorn, n. Amer., 10—16 fot,
med stora, vackra, glänsande löf och röda fruk-
ter. Passar dock endast för södra och meller-
sta Sverige. — *C. elliptica*, Ait. n. Am., torde
uppnå omkring 10 fots höjd och deröfver. Tor-
de icke passa för norra Sverige. — *C. glandulosa*,
Mch. (*C. macracantha*, Lodd.) n. Am. 12—15 fot.
En utmärkt vacker art med stora, bredt elliptiska
löf och mycket långa taggar. Liknar temligen
mycket *C. coccinia*, men skiljer sig derifrån ge-

* Kock i sin Dendrologie, Erlangen 1869, har hänfört alla
de arter som vanligen räknas till hagtornssläktet till släktet
Mespilus. Här bibehålles dock den hos oss vanligaste benäm-
ningen på detta släkte.

nom längre taggar och smärre, vackert mörk-
röda frukter. En bland de utmärktaste arter,
ytterst härdig och passande för de norra orter-
na. — *C. grandiflora*, Koch., (*C. pyrifolia*, Guimp.)
hemland obekant. Har mycket stora blommor.
Visar sig härdig vid Stockholm, torde dock icke
kunna med framgång odlas högt i Norden. — *C.
monogyna*, Jacq., spetsagtorn, Sverige, 20—30 fot,
bekant. Visar sig vara härdigare än *C. oxyacantha*,
dock på långt när icke så härdig som *coc-
cinia*, *glandulosa* och *sanguinea*. — *C. nigra*, W.
& K. Ungern, 15—20 fot. En vacker art med
stort rikt löfverk och svarta frukter. Denna art
saknar taggar helt och hållet. — *C. orientalis*
Pall, Orienten, 8—12 fot. En vacker art med
gräludna löf. Visar sig fullt härdig å experi-
mentalfältet. — *C. Oxyacantha*, L. vanlig hagtorn,
Sverige, 15—20 fot. Bekant. Varieteter: *fl. pu-
niceo* eller *splendens* med enkla röda, i botten
hvita blommor, *fl. alb. pl.* med hvita dubbla
blommor; *fl. rubr. pl.* med dubbla röda blom-
mor, praktfull; *fl. puniceo pl. (double pink)* den
engelska, dubbelt rödblommande sorten, med nå-
got större, mer lysande dubbla röda blommor,
ytterst praktfull; *pendula*, med hängande grenar;
fol. argent. varieg., med hvitfläckiga blad; *fol. var.
nova*, med utmärkt vackra, rikt hvitbrokiga blad;
fol. luteis, med i synnerhet vid löfvets utslag-
ning gula blad m. fl. — *C. pinnatifida*, Bunge.
(*C. Layii*, hort.) Sibirien, n. Kina, Amurlandet,
6—10 fot. Har vackert flikade löf. Passar en-
dast för södra och mellersta Sverige. — *C. punc-*

tata, Jacq. (*Mespilus cornifolia*, Münchh. n. Am., 10—18 fot. En vacker art, med temligen stora punkterade frukter. — *C. Pyracanta*, Pers. (*Mesp. Pyrac. L., Cotoneaster Pyrac., L. sp. pl.*), södra Eur., Orienten, 5—8 fot. Ständigt grön, vid Stockholm något ömtålig buske. Passar egentligen endast för södra Sverige. — *C. sanguinea*, Pall, rysk hagtorn, Sibirien, norra Kina, 15—20 fot. En vacker, ytterst hårdig art, med röda, tidigt mognande frukter. Lövven antaga oftast mot hösten en vacker röd färg. Denna art förtjenar den allra största spridning, i synnerhet till plantering i de norra orterna. Förträfflig till häckar; faller sig dock ännu för dyr, för att dertill kunna användas i större skala. — *C. tanaetifolia*, Pers, mindre Asien, 10—15 fot. En vacker art med håriga årsskott och håriga blad. Fullt hårdig vid Stockholm.

Af detta på arter rika växtslägte finnas visserligen flera än de här nämnda som äro förtjenta att allmänt odlas. De här upptagna kunna dock betraktas såsom de utmärktaste.

Hagtornsarterna äro föga kinkiga på jordmån. I god lerjord trivas de bäst; i torr, mager, dålig sandjord trivas de icke synnerligen väl. De förtjena att rikligen användas i anläggningar och åstadkomma genom sin rika blomning,

sitt i allmänhet vackra löfverk och synnerligast genom sina talrika, oftast lysande frukter en utmärkt effekt.

Cupressus, L., cypress. — *C. Lawsoniana*, Murr. (*C. Lawsoni, hort.*), Oregongebitet, uppnår i sitt hemland 100 fots höjd. Har af oss, då detta skrifves, ännu icke blifvit pröfvad i afseende på hårdigheten å kalljord, men har på ett annat ställe vid Stockholm oskadad öfverlevvat sistförflutna, för ömtåligare växter särdeles ogynnsamma vinter och anses derföre böra rekommenderas till försök. Liknar Thuja men är vida vackrare och förtjenar den största uppmärksamhet.

Cydonia, Tourn. qvitten. — *C. japonica* Pers., Japan, 3—6 fot hög, med stora lysande röda blommor, liknande enkla camellier. Har vackra blommor, men är öm, stripig och bladfattig och förtjenar derföre föga att odlas i mellersta delen af landet af andra än dem som önska ega rika sortimenter. Trifves bäst på lerjord i varmt läge. — *C. vulgaris*, Pers., i södra Europa, 6—10—15 fot. En rätt pryddlig buske, med stora, rödaktigt hvita blommor och temligen stora frukter. Fordrar något leraktig jord och icke alltför torrt läge. Toppfryser ofta vid Stockholm och passar således ej för norra Sverige.

(Forts.)

Svenska Trädgårdsföreningens fruktutställning hösten 1869.

(Ur Sv. Trädgårdsföreningens tidskrift).

(Slut fr. nr 7.)

Från Sparreholm i Södermanland var insänd en mindre samling päron, hvaribland väl utbildade frukter af *Doyenné* (*Beurré blanc*); *Marie Louise*; *Napoleon*; samt *Höstbergamotte* förekommo. Likaledes förtjenar omnämnas: »*Bergamotte double*» (liknande den under namn Hellmans melonpäron i Illustr. Handbuch der Obstkunde under N:o 65 beskrifna sort) samt »*Bergamotte Chandrin*», en päronsort af särdeles utmärkt beskaffenhet, mognande i november—december, hvars rätta namn vi ej lyckats utforska. Vidare förekommo »*Chair à dames*» (förmodligen Amanlis eller *Beurré d'Amanlis*); *Engelska smörpäron* samt *munvåtepäron* (*Mouille bouché d'été*) i vackra exemplar.

I den lilla samlingen från Svartvik nära Sundsvall funnos utmärkta exemplar af vår värderade svenska äpplesort, *svensk vinterpostoph* (grågylling), utställda. Dylika sändningar från norra orterna äro alltid af intresse, men isynnerhet efter en för fruktodling mindre gynnsam sommar, såsom den sistförflutne, emedan de ådagalägga, att odlingen af en del fruktsorter är i dessa trakter ej endast möjlig, utan kan till och med, med omsorg och urskiljning bedrifven, blifva af lika stor vikt som för de sydligare delarna af riket.

Den med särdeles stor omsorg ordnade samlingen från Wedeby nära Carlskrona bestod af 65 nummer, till största delen äpplen. De bäst utbildade sorterna i denna voro: *Gravensteiner*, ut-

märkt i alla afseenden; *tysk guldpepping*, en temligen liten, men särdeles vacker och god vinterfrukt, värd all uppmärksamhet; *melonäpple*; *rödt dufäpple*; *borgherreäpple* (bullerhus); *spanskt renettäpple*; *reINETTE d'Orléans*; *svensk vinterpostoph*. Med benämningen *rosenhäger* förekom under tvänne nummer en sort, som ej motsvarade namnet. — Päronsorterna voro i allmänhet ej väl utbildade. De bästa voro: *doyenné*; (*beurré blanc*); *höstbergamott*; *fikonpäron*; *Epargne*; samt under benämningen »*största bergamott*» en både till smak och storlek högst förträfflig varietet, om hvars pomologiska namn vi ej kunna upplysa. — De insända *ungerska sviskonplommonen* hade vi ej tillfälle att i rätt tid undersöka.

Doktor Lejer i Wisby hade utställt mandelfrukt, skördade af ett der befintligt år 1861 planteradt träd, som redan nått 15 fots höjd med krona af omkring 14 fots diameter och redan i några år burit frukt, sistförflutne sommar (1869) »fullt på Italienskt vis», såsom insändaren skriftligen meddelat. Trädet hade under de första vintrarna varit lindadt med halm, men sedermera lemnats alldeles obetäckt. — Från samma person hade insändts öfvermogna frukter af plommonsorten *Reine Claude de Bavay*, som mycket lofordades såsom en i hvarje afseende utmärkt varietet. Vid Stockholm har denna sort ej visat sig förtjena sådant beröm, alldenstund dess mognadstid infaller 14 dagar senare än den vanliga

Reine Claude och derföre ej annat än undantagsvis hinner full utveckling.

De från *Fiholm* i Södermanland insända fruktsorterna, utgörande 35 nummer äpplen, 19 d:o päron, 9 d:o plommon samt päronqvitten och valnötter vuxna på kalljord, voro till största delen små och ej väl utbildade — troligen en följd af trädgårdens mindre fördelaktiga läge och jordmån i förening med sommarens och höstens väderleksförhållanden — hvarföre någon närmare undersökning af dem ej kunnat ske, utan hoppas vi att framdeles under fördelaktigare förhållanden få återse prof på Fiholms fruktsorter. Flera af våra ädlaste varieteter förefunnos i samlingen, såsom *spanskt renettäpple*; *melonäpple*; *lökäpple*; *orangeäpple*, ett för oktober och november förträffligt äpple; samt bland päron: *erkehertigspäron* (under namn af kungspäron); *korta kanelpäron*; *Lundströms bonchretien*; samt *fulleröpäron*.

Från trädgårdsmästaren V. Lundgren i Calmar hade inlemnats särdeles vackra exemplar af traktens mest omtyckta äpplesorter, näml. *spanskt renettäpple* (Calmar glasäpple); *gravensteiner*; samt *melonäpple*.

Samlingen från *Skuggan* invid Stockholm innehöll vackra prof på de i Stockholmstrakten ofta planterade äpple- och päronsorterna, såsom *Alexanderäpple*; *lökäpple*; *röd astrakan* (benämd *rosenastrakan*); *skantgylning* (förmodligen *Josephiner*); *svensk vinterpostoph* eller *grågylning* (benämd *Munthes rosenäpple*); *rosenhäger*; *borsdorffer* (kallad *vinterhampus*); äfvensom päronsorterna *höst-*

bergamott; *dojenné* (*Beurré blanc*) *Lundströms bonchretien*; *gråpäron*; m. fl.

Bland de öfriga samlingarne, hvilka innehöll ett mindre antal varieteter, voro följande de mest anmärkningsvärda: *Wennströms päron* (*Encroths*), af insändaren hr J. P. Wennström kallad *carmeliterpäron*, hvilken ypperliga sort likvisst ej egde den fina arom, den efter varma somrar vanligtvis får; stora och välbildade frukter af *melonäpple*; *kaniker* och *Alexanderäpple* från *Hakunge* i Upland. Från *Boo* i Örebro län hade inlemnats en äpplesort under namn af *Vinter d'orlé* (?) ovanligt stor, men hvad smaken beträffar ingalunda synnerligen utmärkt, beslägtad med *Alexanderäpplet*; från *Skarå Trädgårdsförening* en mindre samling äpplen, af hvilka *guldparmän*, *downton pepping* (*golden pepping*) samt *gold gulderling* syntes vara de värdefullaste. De öfriga, till största delen vinterfrukter, vuxna på träd inkomna från Skottland, visade sig ej i något afseende öfverträffa våra allmänne kända bättre vinteräppleslag; från *Alnäs* å kgl. Djurgården fullgoda ex. af äpplesorterna *Ribston*, *Alexander*, *rosenhäger* samt *rött dufäpple* jemte några päron af utmärktare, allmänne kända slag; från *Kämpsten* i Upland »*vårpäron*» (troligen *catillac*) samt *höstbergamott*.

De från *Lido* å kgl. Djurgården insända fruktträden i krukor voro af följande sorter, näml. päron: *Marechal de cour*, *Beurré de Caen* och *Orphelin d'Enghien* samt äpplen: *Mother apple* och *Newton Peppin*.

A. P.

Litteratur.

Handledning i skogsskötsel för allmoge. Af C. A. T. Björkman. Prisbelönt af Kongl. Patriotiska sällskapet. Pris 60 öre.

Den skrift vi härmed ha nöjet anmäla utgör n:o 6 af de på Patriotiska sällskapets föranstaltande utgifne skrifter och dess syfte är äfven i sanning patriotiskt, ty frågan om en förbättrad skogsskötsel är otvifvelaktigt en bland de allra viktigaste för vårt lands framtid.

Författaren synes oss hafva löst sin uppgift, att skriva en afhandling lämplig för den större allmänheten, på ett synnerligen utmärkt sätt, i det att arbetet icke allenast röjer förf:s grundliga kunskaper i ämnet, utan äfven ett varmt intresse för en förbättrad skogsskötsel. I ingressen heter det bland annat: »Af förfädren hafva vi emottagit fosterjorden, bekrönt af resliga furor, skuggad af väldiga granar och omkransad af leende löfskog. — Detta herrliga arf gafs dock ej utan förbehåll». Sedan författaren utveckladt att, ehuru ej med bokstäfver skrifvet, detta förbehåll afser förpligtelse »att åt efterkommande öfverlemnade arvet sådant det af oss emottogs, — förkofradt men ej försämradt», skildrar han med några få ord huru vi motsvarat detta af de gamla oss lemnade förtroende, dervid hänvisande till våra

skogars n. v. bedröfliga tillstånd, hvarigenom vi vid hvarje steg erinras om att vi svikit förtroendet, och slutar med följande behjertansvärda ord: »Ännu finnes dock tid att bättra hvad som är brutet. Trots fördelsen mäktar jorden ännu, att låta kraftiga stammar uppspira från de frön, som falla i dess sköte; och en ringa möda, något litet omsorg endast, skall vara nog att framkalla skog å den mark, der plogen mötes af klippan eller lian brytes. — Men dröj ej, om du är en fäderneslandets vän, att i din mån söka afvärja dess undergång, hvilken oundvikligen följer skogarnes tät i spåren! — Betänk att åringen af dina tegar, dina barns lycka och trefnad, samt gamla, kära Sveriges framtid och oberoende hvilå på skogarnes bestånd!»

Arbetet innehåller först en redogörelse öfver »följden af det hittills brukliga sättet att behandla skog och vinsten af ordnad skogshushållning», hvarefter följer: *Huru plan till en ordnad skogshushållning å smärre hemman skall åstadkommas*; *Huru afverkningen skall ske för att återvänt genom sjelfsådd må uppkomma*; *Huru gallringen bör verkställas*; *Huru skog skall uppdragas genom sådd och plantering*; *Huru hagmarker böra skötas, för att gifva virkesafkastning utan olägen-*

het för betet, samt Huru virkesafkastning från sanna marker kan erhållas.

Utrymmet nekar oss att närmare redogöra för innehållet. Arbetet är tydligt, kortfattadt och godt och vi önska blott att hvar och en som

eger en bit skog eller en för endast skogskultur företrädesvis lämplig jordbit ville förskaffa sig det och noga tillämpa de föreskrifter det innehåller.

E. L.

Minneslista för trädgårdsodlare i augusti månad 1870.

Spenat och rädisor sås i ett par omgångar med ett par veckors mellantid, under loppet af månaden.

Sådana fleråriga blomsterväxter som vid denna tid avslutat sin egentliga växt för året och blommat slut, omplanteras nu med fördel.

Etikettering af dahlier, remontantrosor o. d. som blomma vid denna tid företages nu medan de stå i blomning och man således kan göra rättelser der förväxling möjligen egt rum.

Frön insamlas. Jord som blifvit ledig efter tidigt skördade matväxter såsom lök, ärter etc. omgräfväs.

Öfverflödiga hallonskott afhuggas så snart de uppkomma; smultronrefvorna afskäras.

Vanligen pläga åtskilliga träd- och buskar-

ter ännu med framgång kunna okuleras och deribland pläga törnrosor ofta med bästa framgång okuleras vid denna tid.

Nedfallen maskstungen frukt bortskaffas skyndsamt och gifves åt svin, på det att de maskar eller rättare larver som frukten innehåller icke måtte få tid att utkrypa. Afsigten härmed är att motverka fortplantningen af den insekt (*Tortrix pomonana*), hvartill fruktmasken utgör larven.

Utmärktare sorter af stockrosor fortplantas nu genom ögon, på sätt detta finnes beskrifvet å sid. 7 af Tidning för trädgårdsodlare för i år.

Af krusbär, vinbär och diverse andra buskararter kunna sättqvistar sättas på kalljord i senare delen af månaden.

Kortare uppsatser och notiser.

Flugfällan. I nr 1 af Tidning för trädgårdsodlare för

innevarande år finnes under rubriken: en märkvärdig planta, en notis om den växt som, för dess egenskap att fånga flugor, fått namn af flugfällan och vi gå nu att enligt ett då till hälften gifvet löfte meddela en afbildning af densamma. Hänvi-

sande till den nämnda notisen vilja vi här blott tillägga att växten, hvars botaniska namn är, såsom vi förut nämnt, *Dionaea muscipula*, hör till *Decandria Monogynia* i Linnés system och naturliga familjen *Droseraceae* DC., samt att bladen — de bladlika skafften deri inberäknade — äro omkring 3 tum långa eller något deröfver, att blomskaftet är 6—8 tum högt och att blomorna äro hvita.

E. L.

Dahlia imperialis i blomning. *Dahlia imperialis*, Roehl., är en praktfull dahliart från Mexiko, med vackert löfverk och stora, n. hvita, liljelika, praktfulla blommor. Så vidt oss är bekant skall det dock vara sällsynt hos oss att få den i blomning, men i anseende till dess ståtliga växtsätt och vackra löfverk användes den emellanåt såsom bladplanta, så mycket heldre, som den uppnår betydlig höjd. Denna dahliart har under sistförflutna våren kommit i blomning hos herr brukspatron von Stockenström å Åkers styckebruk och som vi blifvit meddelade blommor deraf kunna vi på grund af egen iakttagelse upplysa att densamma äfven såsom blomsterväxt betraktad kan räknas bland de praktfullaste. — Trädgårdsmästaren vid nämnde ställe, herr Thorsell, har benäget meddelat oss skriftlig under rättelse om det behandlingssätt han använt, så lydande: »Förlidet år köptes frö från Göteborgs trädgårdsförening, hvilket såddes i kruka i medlet af mars månad. I början af juni ut-sattes den på bladväxtgrupp försedd med bottenvärme och i slutet af augusti hade den uppnått en höjd af 8 fot. Sjelfva toppskottet aftogs nu till stickling och då den fick rot sattes den i en 3 tums kruka, flyttades sedan in i växthuset bland de öfriga växterna, der den fick stå grön hela vintern vid 5—8 graders värme och med sparsam vattning. Den 3 mars omplanterades den i en 7-tums kruka och flyttades sedan till vinhuset, der den började blomma den 25 april; hade då uppnått en höjd af 2 fot.»

E. L.

Verksamheten vid Kongl. Landbruksakademiens Experimentalfält. Berättelse öfver verksamheten vid nämnde anstalt under åren 1865—1868 har för någon tid sedan blifvit tryckt. Den utgör ett temligen digert häfte om 289 sidor i stor oktav och deraf upptager redogörelsen för trädgårdsafdelningen omkring en fjerdedel. Af denna sistnämnde del af redogörelsen erfar man att under de 4 år berättelsen omfattar varit föremål för odling: 174 äpplesorter, 101 päronsorter, 38 körsbärssorter, 43 plommonsorter, 5 sorter hasselnötter, 70 sorter krusbär, 34 sorter vinbär, 27 sorter hallon, 6 sorter björnhallon och öfver 100 sorter trädgårdssmultron. Af parkträd

och parkbuskar hafva under nämnde tid 828 sorter, af törnrosor 315 sorter och af pioner 71 sorter odlats, eller tillsammans 1,612 sorter. Här bland hafva dock icke de fleråriga växterna (undantagades pionerna) samt åtskilligt annat, såsom dahlier m. m. d. upptagits. Vi kunna dessutom upplysa att samlingarne sedan 1868 vunnit betydlig tillökning.

E. L.

Apparat för svaffling af törnrosor. I förra årgångens julnummer (sid. 71) meddelades en beskrifning med åtföljande teckning öfver en s. k. *svafvelfackla*, d. v. s. en apparat att använda vid törnrosors bepudrande med svafvelblomma. En svafvelfackla sådan den der framställes ha vi begagnat och funnit oss väl tillfreds dermed. I den förtjenstfulla danska trädgårdstidskriften *Tidskrift för Håveesen* finnes en annan af gartner L. Hansen afbildad och beskrifven apparat för samma ändamål och hvilken berömmes för att vara ännu bättre.

Denna apparat, hvars utseende åskådliggöres genom vidstående teckning, konstrueras sålunda. På botten *a* (hvilken är af trä) fastgöres en tjock ståltråd, hvilken, såsom det antydes af linjen *b* löper i spiral till toppen *e*, hvarest den likaledes är fastgjord. Utanpå spiralen sammansys ett stycke skinn, hvilket fastlimmas vid botten och toppen. Utanpå sammansnöres denna skinnbeklädnad med segelgarn, så som det antydes genom den punkterade linjen *d*. Botten

är försedd med ett lock *f*, som skruvas af då svaflet skall ifyllas och toppen, som är en träknapp, är försedd med ett $\frac{3}{4}$ tum stort hål *e*, hvaruti är anbragt ett fint nät af messingstråd *g*, för att hindra svaflet från att komma ut i för stora massor på en gång. — Då denna svafvelpust skall begagnas, håller man med den ena handen i toppen och med den andre i knappen, som är anbragt å botten, och genom att med hastighet ömsom sammantrycka, ömsom sträcka ut bälgen, under det pusten hålles i lutande ställning, frambringas en stark svafvelsky, som fäster sig på de af mjöldagg angripna törnrosorna.

E. L.

Elodea canadensis, Rich. (*Anacharis Alsinastrum*, Bab.), är en vattenväxt som förekommer i Kanada, men numera tillfälligtvis blifvit spridd till England, Hamburg m. fl. ställen. I Europa har växten blifvit kallad vattenpesten, emedan den utbreder sig med stor hastighet och bildar sådana massor, att den i kanaler och dylika vattendrag blir farlig för skeppsfarten.

Så skadlig än denna växt är för skeppsfarten, så förträfflig är den till aquarier. Den har en rask växtlighet, förgrenar sig starkt, har ett vackert löfverk, — till bladformen liknande en *Callitriche* — trivnes både i varma och kalla rum och fortsätter att växa och hålla sig grön, såväl vinter som sommar. Dess förnämsta goda egenskap är emellertid att det vatten, hvori den förekommer, alltid håller sig friskt, kristallklart och fullkomligt luktlöst, hvilket gör att fiskar och andra vattendjur trivas synnerligen väl i de aquarier hvori den odlas. En vid namn Schür har först fäst uppmärksamheten vid växtens förmåga i detta fall och han har gjort lyckade försök att använda den för att göra illaluktande vattensamlingar rena och sunda. Bland annat försökte Schür att odla *Elodea* i rännstens- och kloakvatten och det visade sig att blott det blef temligen mycket utspäddt och innehöll något kalk, trufdes den äfven i sådant och att den på kort tid var i stånd att göra det klart och luktlöst. Den torde alltså förtjena mycken uppmärksamhet, för att användas till odling i stillastående osunda vattensamlingar för att göra dem oskadliga. Hittills lär man icke i Europa funnit annat än hovväxten.

E. L.

Champignoners odling i sågspån. En handelsträdgårdsmästare i Båjern hade ett år bekommit allt för gammal champignonnyngel, så att den icke ville utbreda sig i de anlagda bäddarne; han påminde sig då att en gammal kollega hade meddelat honom, att han erhållit champignoner i mängd i sågspån som blifvit genomdränkt med urin; han lät därför öfverösa en del af en hög sågspån, som han tillfälligtvis hade liggande, med ko- och hästurin och upprepade detta i flera omgångar tills den

blef alldeles genomdränkt deraf, derefter fyllde han en drifbänkslåda dermed och lade ett lager jord derpå. För att få mera nytta af bänken satte han en gurkplanta under hvarv fönster, och efter en längre tids förlopp framkommo utmärkta champignoner i bänken och om hösten fann han sågspånen alldeles genomvädd af yngel.

(D. H.)

Lätt förökning af Arum, Caladium o. d. knölväxter. På kraftiga knölar, som börjat att växa, utskär man hjerat sålunda att en »kittelformig» fördjupning uppkommer, hvarjemte jorden makas från knölarne, så att de blifva blottade, och hålet fyller med kolpulver. Så snart såret är alldeles torrt och börjar läkas, omgifvas knölarne med sandblandad lungjord, på det att de må kunna dana nya rötter och sätta adventivknoppar. På de nu plats i en varm bänk, komma snart skott fram omkring kanten af det utskurna hålet, och hafva sådana utvecklats sig, planteras knölarne så djupt att de täckas af jorden. Då skotten uppnått någon storlek och bildat rötter, skäras de lösa, sålunda att litet af den gamla knölen medföljer, planteras dem i krukor, fyllda med lungjord, och sätter dem på undervärme. Man får på detta sätt kraftiga plantor, som sätta starka knölar till hösten. Man har exempel på att en *Caladiumknöl*, behandlad på detta sätt, gifvit ända till 16 kraftiga plantor.

(D. H.)

Kallflytande ympvax. Man smälter 4 skålp. hartz i en kruka, men innan det blifvit riktigt flytande tillsätter man 3 fulla matskedar linolja och omrör det. Då hartzet är riktigt smält, tages det af elden, och då det är något svalnat, men likväl flytande, hålles 16 lod stark sprit långsamt deri under omröring, så att det noga blir blandadt. Det är nu färdigt och förvaras i en med tätt lock försedd bleckburk. — Detta vax berömmes mycket, är billigt, kan påstrykas antingen väderleken är varm eller kall, torr eller fuktig och fäster sig väl.

(D. H.)

Annonsor

emottagas till införande mot 12 öre pr petitrad. För gröfre stilsorter betalas i mån af det utrymme de upptaga. Annonserna måste, för att kunna inkomma i något visst nummer, vara komna redaktionen tillhanda den 10:de i föregående månad.

Som flere så väl äldre som yngre trädgårdsmästare från åtskilliga delar af landet anmält sig önska platser vid instundande höstflyttning, kunna de som äro i behof af trädgårdsmästare derom hänvända sig till undertecknad.

Stockholm & Experimentalfältet i juli 1870.

E. Lindgren.

En yngre, examineret dansk Gartner, søger Plads paa en Herregaard til August eller senere. Han har opholdt sig i de større danske Herregaardshaver i 8 Aar, dels som Elev og dels som Medhjælper og kan fremvise gode Anbefalinger. Det bemærkes, at han er fri for militærtjeneste undtagen i Krigstilfelde. Reflectanter bedes om at henvende sig til *Konsejleraad Eilskov i Odense*.

En trädgårdsmästare i sina bästa år, som praktiserat på flera framstående ställen och kan förete hedrande vittnes, önskar plats till hösten på någon större landegendom. Reflekterande som härå fästa uppmärksamhet torde lemna adress till Herr Direktör Lindgren, Stockholm & Experimentalfältet.

E. Wilh. Tjäders fröhandel är i huset n:o 1 Stora Nygatan 1 trappa upp, midt emot Elektriska Telegrafstationen. Kataloger såväl öfver Frö- som Trädskolealster och Dahlier utdelas gratis.

Innehåll:

Redogörelse för försöksodlingen af matväxter vid Kongl. Landbruksakademiens experimentalfält 1865, (forts.). — Urval af träd och buskar för fritt land, (forts.). — Svenska Trädgårdsföreningens fruktutställning hösten 1869, (slut). — Litteratur. — Minneslista för trädgårdsodlare i augusti 1870. — Flugfallan. — *Dahlia imperialis* i blomning. — Verksamheten vid Kongl. Landbruksakademiens Experimentalfält. — Apparat för svaffling af törnrosor. — *Elodea canadensis*. — Champignoners odling i sågspån. — Lätt förökning af *Arum*, *Caladium* o. d. knölväxter. — Kallflytande ympvax.

STOCKHOLM, SIGFRID FLÖDINS BOKTRYCKERI, 1870.